



№5/2026

ANDIJON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

ADPI
Ilmiy xabarnomasi

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA ILMIY-AXBOROT MATNLARI BILAN ISHLASH KOMPETENSIYALARINI XALQARO BAHOLASH DASTURLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH

Ho'jamberdiyeva Fotima Ne'matovna

Andijon davlat pedagogika instituti

Annotatsiya.

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarda ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Xususan, xalqaro baholash tadqiqotlari (PISA, PIRLS) talablari asosida o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishning ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar:

ilmiy-axborotli matn, didaktik kompetensiya, boshlang'ich ta'lim, o'qish savodxonligi, xalqaro baholash, PISA, PIRLS, metodika, pedagogik texnologiya.

Аннотация.

В данной статье анализируются вопросы формирования и развития компетенций работы с научно-информационными текстами у студентов, обучающихся по направлению начального образования. В частности, освещается важность развития читательской грамотности учащихся на основе требований международных оценочных исследований (PISA, PIRLS).

Ключевые слова:

научно-информационный текст, дидактическая компетенция, начальное образование, читательская грамотность, международная оценка, PISA, PIRLS, методика, педагогические технологии.

Abstract.

This article analyzes the issues of forming and developing competencies in working with scientific and informational texts among students studying in the field of primary education. In particular, the importance of developing students' reading literacy based on the requirements of international assessment studies (PISA, PIRLS) is highlighted.

Keywords:

scientific-informational text, didactic competence, primary education, reading literacy, international assessment, PISA, PIRLS, methodology, pedagogical technology.

Zamonaviy ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi ularning nafaqat nazariy bilimlariga, balki amaliy kompetensiyalariga ham bevosita bog'liqdir. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarda o'qish savodxonligini shakllantirish va rivojlantirish muhim vazifa bo'lib, bu jarayon o'qituvchining ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlashga doir kompetensiyalariga tayanadi. Shu jihatdan, pedagog kadrlarni tayyorlashda mazkur yo'nalishga alohida e'tibor qaratish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ilmiy-axborotli matnlar o'z mazmuniga ko'ra ma'lumot berish, tushuntirish va dalillash funksiyalarini bajaradi. Bunday matnlar bilan ishlash o'quvchilardan mantiqiy fikrlash, tahlil qilish, asosiy g'oyani ajratib olish hamda xulosa chiqarish kabi ko'nikmalarni talab etadi. Shunga ko'ra, bo'lajak o'qituvchilarda ushbu kompetensiyalarni shakllantirish nafaqat ularning shaxsiy rivoji, balki kelgusida o'quvchilar bilan samarali ishlashini ham ta'minlaydi.

Bugungi kunda xalqaro baholash dasturlari, xususan, PISA va PIRLS tadqiqotlari o'quvchilarning o'qish savodxonligini kompleks baholashga qaratilganligi bilan ajralib turadi. Ushbu tadqiqotlar o'quvchilarning matnni tushunish, undan zarur ma'lumotni ajratib olish, tahlil qilish va turli vaziyatlarda qo'llash kabi kompetensiyalarini aniqlashga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, matn bilan ishlash ko'nikmalari yetarli darajada

rivojlanmagan o'quvchilarning umumiy ta'limiy natijalari ham past bo'ladi. Shu sababli, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida xalqaro baholash mezonlariga mos kompetensiyalarni shakllantirish zarur hisoblanadi.

Talabalarda ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish jarayoni izchil va tizimli tashkil etilishi lozim. Bu borada interaktiv metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Jumladan, "Insert", "Klaster", "Aqliy hujum" kabi metodlar talabalarni faol fikrlashga undaydi, matn ustida mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bunday metodlar orqali talabalar matnni chuqur tahlil qilish, asosiy va ikkilamchi ma'lumotlarni ajratish, muammoli savollar tuzish va ularga javob topish jarayonida faol ishtirok etadilar. Shuningdek, amaliy mashg'ulotlar jarayonida ilmiy matnlar bilan ishlashga alohida e'tibor qaratilishi lozim. Talabalarga turli mavzudagi ilmiy-axborotli matnlar berilib, ular asosida tahliliy topshiriqlar bajarilishi samarali natija beradi. Bu esa talabalarda nafaqat bilim, balki mustaqil fikrlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini ham shakllantiradi. Bundan tashqari, vaziyatli topshiriqlar (case-study)dan foydalanish ham muhim metodik vositalardan biri hisoblanadi. Real hayotiy vaziyatlarga asoslangan matnlar bilan ishlash talabalarni amaliy faoliyatga yaqinlashtiradi, ularning muammoni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar imkoniyatlaridan foydalanish, elektron matnlar bilan ishlash, onlayn platformalarda muhokamalar tashkil etish zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylanmoqda.

Metodikani takomillashtirishda xalqaro baholash topshiriqlaridan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. PISA va PIRLS formatidagi topshiriqlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarning real baholash tizimiga moslashuvini ta'minlaydi. Bundan tashqari, fanlararo integratsiyani kuchaytirish, mustaqil ta'limni rivojlantirish hamda refleksiya jarayonlarini yo'lga qo'yish didaktik kompetensiyalarni yanada samarali shakllantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy ta'lim paradigmasi bilim berishdan ko'ra kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilganligi bilan xarakterlanadi. Bu jarayonda bo'lajak o'qituvchilarning ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlashga doir kompetensiyalarini rivojlantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning keyingi ta'lim faoliyati uchun asos bo'lib xizmat qiladi va aynan shu bosqichda o'qish savodxonligi mustahkam shakllanadi. An'anaviy yondashuvlarda matn bilan ishlash ko'proq reproduktiv xarakterga ega bo'lib, o'quvchilar matndan ma'lumotni eslab qolishga yo'naltirilgan edi. Biroq xalqaro baholash tadqiqotlari talablari ushbu yondashuvning yetarli emasligini ko'rsatmoqda. Zamonaviy talablarga ko'ra, o'quvchi matnni nafaqat tushunishi, balki uni tahlil qilishi, baholashi va yangi vaziyatlarda qo'llay olishi lozim. Bu esa o'qituvchidan yuqori darajadagi didaktik va metodik tayyorgarlikni talab etadi. Shu nuqtai nazardan, ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirishda metakognitiv yondashuvni joriy etish muhim ilmiy yangilik sifatida qaraladi. Metakognitiv strategiyalar talabalarni o'z fikrlash jarayonini anglashga, o'z o'qish faoliyatini rejalashtirish, nazorat qilish va baholashga o'rgatadi. Masalan, "Men bu matndan nimani tushundim?", "Qaysi joyi qiyin bo'ldi?", "Qanday strategiya qo'llashim kerak?" kabi savollar orqali talaba o'z o'rganish jarayonini boshqarishni o'rganadi. Bu yondashuv xalqaro baholash topshiriqlarini bajarishda yuqori natijalarni ta'minlaydi.

Har bir talabaning individual o'zlashtirish darajasi, qiziqishi va ehtiyojlarini hisobga olgan holda matnlar tanlash va topshiriqlarni moslashtirish o'qitish samaradorligini oshiradi. Bu yondashuv ayniqsa raqamli platformalar orqali samarali amalga oshiriladi. Bundan tashqari, ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirishda refleksiv yondashuvni

qo'llash muhimdir. Talabalar o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarini aniqlash va ularni bartaraf etish orqali o'z ustida ishlash ko'nikmasini rivojlantiradi. Refleksiya jarayoni o'qish savodxonligini chuqurlashtirishga xizmat qiladi. Yangi ilmiy qarash sifatida shuni ta'kidlash mumkinki, ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirish faqat til va o'qish darslari bilan cheklanmasligi kerak. Uni barcha fanlar kesimida integratsiyalash zarur. Masalan, matematika darslarida masalani tushunish, tabiatshunoslikda ilmiy matnlarni tahlil qilish, ijtimoiy fanlarda manbalar bilan ishlash orqali bu kompetensiya yanada mustahkamlanadi.

Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda xalqaro baholash topshiriqlarini modellashtirish metodidan foydalanish samarali natija beradi. Talabalar PISA va PIRLS tipidagi topshiriqlarni nafaqat bajaradi, balki o'zlari ham shunday topshiriqlar tuzishga o'rganadi. Bu esa ularning metodik kompetensiyasini yangi bosqichga olib chiqadi.

Ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirishda kognitiv lingvistika yondashuvining imkoniyatlari ham alohida ilmiy-metodik ahamiyatga ega. Mazkur yondashuvga ko'ra, matnni tushunish jarayoni faqat undagi axborotni qabul qilish bilan cheklanmaydi, balki o'quvchining avvalgi bilimlari, hayotiy tajribasi va tafakkur strukturalari bilan uzviy bog'liq holda kechadi. Shu bois bo'lajak o'qituvchilar ilmiy-axborotli matnlarni o'qitishda o'quvchining oldingi bilimlarini faollashtirishga xizmat qiluvchi metodlarni puxta egallashi zarur. Masalan, matnni o'qishdan oldin mavzuga oid tayanch tushunchalarni aniqlash, muammoli savollar qo'yish, taxminlar asosida fikr yuritish o'quvchining matnni chuqurroq anglashiga yordam beradi. Bunday yondashuv o'quvchini matnni passiv qabul qiluvchi emas, balki faol interpretator sifatida shakllantiradi. Aynan shu jihat xalqaro baholash dasturlarida yuqori natija ko'rsatishning muhim omillaridan biri sanaladi.

Ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlashda semantik tahlil ko'nikmalarini shakllantirish ham alohida e'tiborni talab qiladi. Boshlang'ich ta'lim amaliyotida aksariyat hollarda o'quvchilar matn mazmunini yuzaki qabul qiladi, biroq undagi yashirin ma'no qatlamlari, sabab-oqibat bog'lanishlari, muallif pozitsiyasi va mantiqiy izchillikni anglashda qiyinchilikka duch keladi. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak o'qituvchilarni semantik xaritalash, tushuncha maydonlari bilan ishlash, kalit birliklarni ajratish va ularni mazmuniy guruhlariga tasniflashga o'rgatish dolzarb metodik vazifadir. Semantik tahlil o'quvchilarda matnni strukturalashtirish, axborotni mantiqiy qayta ishlash va mazmunni konseptual darajada anglash ko'nikmasini rivojlantiradi. Bu esa o'z navbatida, o'qish savodxonligini funksional savodxonlik darajasiga olib chiqadi.

Boshlang'ich ta'limda ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlashda vizual savodxonlikni rivojlantirish masalasi ham bugungi kun pedagogikasining dolzarb yo'nalishlaridan biridir. Chunki zamonaviy axborot muhiti faqat verbal matnlar bilan emas, balki diagramma, jadval, infografika, sxema, grafik va multimodal axborot shakllari bilan ham boyib bormoqda. PISA tadqiqotlari ham o'quvchining aynan shunday aralash formatdagi matnlarni tushunish va tahlil qilish qobiliyatini alohida baholaydi. Shu sababli bo'lajak o'qituvchilarni grafik axborotni o'qish, jadval va diagrammalarni sharhlash, matn va tasvir o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashga o'rgatish zarur. Bu kompetensiya o'quvchining nafaqat o'qish savodxonligini, balki axborot bilan ishlash madaniyatini ham rivojlantiradi. Vizual savodxonlikning shakllanishi o'quvchilarda murakkab axborotni tez va to'g'ri qabul qilish, uni solishtirish va tahlil qilish imkonini kengaytiradi.

Ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash jarayonida tanqidiy diskurs tahlili elementlarini qo'llash ham metodik jihatdan samarali hisoblanadi. Bu yondashuv o'quvchini matnni faqat

mazmuniy emas, balki ijtimoiy, madaniy va kommunikativ hodisa sifatida tahlil qilishga yo'naltiradi. O'quvchi matnda berilgan axborotning ishonchlilik darajasi, manbasi, muallifning maqsadi va pozitsiyasini baholashga o'rganadi. Boshlang'ich sinf darajasida bu ko'nikmalar sodda savollar orqali shakllantiriladi: "Bu ma'lumot qayerdan olingan?", "Muallif nimani isbotlamoqchi?", "Bu fikrga ishonish mumkinmi?" kabi savollar o'quvchilarda axborotga tanqidiy munosabatni shakllantiradi. Raqamli axborot makonida bu ko'nikma ayniqsa muhim bo'lib, u o'quvchilarni yolg'on axborot, manipulyativ matn va noto'g'ri talqinlardan himoya qilishga xizmat qiladi.

Ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirishda akademik tilni egallash masalasi ham muhim o'rin tutadi. Ilmiy matnlarning asosiy xususiyati ularning mantiqiyliigi, aniqligi, terminologik zichligi va uslubiy xolisligidadir. Boshlang'ich ta'limda bo'lajak o'qituvchi o'quvchilarni ilmiy uslubning sodda elementlari bilan tanishtirishi, ularni terminlarni to'g'ri qo'llash, izohlash, taqqoslash va umumlashtirishga o'rgatishi zarur. Bu jarayon o'quvchilarning nafaqat o'qish, balki yozma nutq savodxonligini ham rivojlantiradi. Ilmiy til birliklarini o'zlashtirish o'quvchida mantiqiy bayon qilish, aniq fikr bildirish va dalillash kompetensiyalarining shakllanishiga xizmat qiladi. Natijada o'quvchi matnni faqat tushunibgina qolmay, uning mazmuni asosida mustaqil fikr ishlab chiqa oladigan darajaga yetadi.

Mazkur muammoning yana bir muhim jihati diagnostik yondashuvni kuchaytirish bilan bog'liqdir. Ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirish samaradorligi faqat o'qitish metodlariga emas, balki baholash vositalarining aniqligi va tizimlilikiga ham bog'liq. Shu bois bo'lajak o'qituvchilarni formativ baholash, mezonli baholash va diagnostik monitoring vositalaridan foydalanishga o'rgatish muhimdir. Xususan, o'quvchining matndan asosiy g'oyani ajratishi, dalillarni aniqlashi, xulosa chiqarishi va axborotni yangi vaziyatga ko'chira olish ko'nikmalarini alohida indikatorlar asosida baholash zarur. Bunday diagnostik yondashuv o'qituvchiga o'quvchining qaysi bosqichda qiyinchilikka duch kelayotganini aniqlash va individual pedagogik yordam ko'rsatish imkonini beradi.

Shuningdek, ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirishda mikroo'qitish texnologiyasidan foydalanish istiqbolli metodik vosita sifatida e'tirof etiladi. Mikroo'qitish jarayonida bo'lajak o'qituvchilar qisqa dars fragmentlarini loyihalash, ilmiy matn asosida topshiriqlar ishlab chiqish, ularni amalda sinab ko'rish va tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Ushbu texnologiya nazariya va amaliyot integratsiyasini ta'minlaydi, talabada metodik refleksiya va kasbiy o'zini baholash ko'nikmasini shakllantiradi. Ayniqsa, ilmiy-axborotli matn asosida savol tuzish, differensial topshiriqlar ishlab chiqish va baholash mezonlarini belgilash kabi amaliy faoliyatlar bo'lajak o'qituvchining metodik kompetensiyasini sezilarli darajada kuchaytiradi.

Muammoning ijtimoiy-pedagogik aspekti ham alohida e'tiborga loyiqdir. Bugungi axborotlashgan jamiyatda shaxsning muvaffaqiyati ko'p jihatdan uning axborotni izlash, tanlash, tahlil qilish va undan oqilona foydalanish qobiliyatiga bog'liq. Shu ma'noda, boshlang'ich ta'limda ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirish nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy zarurat hamdir. Chunki aynan ushbu kompetensiya kelajakda o'quvchining mustaqil ta'lim olishi, media madaniyatga ega bo'lishi, fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishi va hayotiy qarorlar qabul qilishida intellektual asos bo'lib xizmat qiladi. Demak, boshlang'ich ta'lim tizimida mazkur yo'nalishni kuchaytirish strategik ahamiyatga ega bo'lib, u ta'lim sifati va inson kapitali rivojining muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirishda milliy va xalqaro tajriba sinteziga asoslangan integrativ modelni ishlab chiqish ham muhim ilmiy yangilik sifatida baholanishi mumkin. Bunda milliy pedagogik an'analar, ona tili ta'limining metodik imkoniyatlari hamda xalqaro baholash dasturlarining ilg'or yondashuvlari uyg'unlashtiriladi. Integrativ model asosida ishlab chiqilgan metodik tizim bo'lajak o'qituvchilarda moslashuvchan fikrlash, metodik kreativlik va zamonaviy baholash madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida, boshlang'ich ta'lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqishning muhim pedagogik sharti hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'limda ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish kompleks va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u zamonaviy pedagogik yondashuvlarni talab etadi. Xalqaro baholash dasturlari asosida ishlab chiqilgan metodikalar, metakognitiv strategiyalar, multimodal yondashuv, tanqidiy fikrlash va raqamli texnologiyalarni uyg'unlashtirish ushbu jarayonning samaradorligini oshiradi. Shu bois, pedagog kadrlarni tayyorlash tizimida mazkur yo'nalishni takomillashtirish ustuvor vazifa sifatida qaralishi lozim. Boshlang'ich ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarda ilmiy-axborotli matnlar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Xalqaro baholash dasturlari talablari asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning o'qish savodxonligini oshirish, ularni mustaqil va tanqidiy fikrlashga o'rgatishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida innovatsion metodlardan samarali foydalanish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda xalqaro tajribalarni keng qo'llash zarur hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ishmuhammedov R.J. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
2. Tolipov O', Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2017.
3. Xudoyberdiyev M. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: Fan, 2021.
4. Snow C. Reading for Understanding: Toward an R&D Program in Reading Comprehension. – Santa Monica: RAND Corporation, 2002.
5. Pressley M. Reading Instruction That Works: The Case for Balanced Teaching. – New York: Guilford Press, 2006.

MUNDARIJA

PEDAGOGIKA

Raxmatullayeva Gulnozaxon Mavlanjonovnana

“IJTIMOIY-MA’NAVIY ODOB” TUSHUNCHASI: PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK TAHLIL VA TARKIBIY KOMPLEMENTLARI	3	6
--	---	---

Umarov Azizbek Vaxobovich

OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA MEDIAMUHITNI RIVOJLANTIRISH VA MEDIAKOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISH	7	12
--	---	----

Ho’jamberdiyeva Fotima Ne’matovna

BOSHLANG’ICH TA’LIMDA ILMIY-AXBOROT MATNLARI BILAN ISHLASH KOMPETENSIYALARINI XALQARO BAHOLASH DASTURLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH	13	17
--	----	----

Yusupova Umida Zayniddin qizi

BOSHLANG’ICH SINIF O’QISH DARSLARIDA MATN USTIDA ISHLASH METODIKASI	18	21
---	----	----

Rashidxon Uulu Atabek

PEDAGOGIK FANLAR BO’YICHA TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARI MAZMUNINING TAVSIFI	22	32
--	----	----

Gimayeva Liliya Maskurovna, Atajonova Saidaxon Borataliyevna

TEXNIKA OLIYGOHLARINING IMKONIYATLARI CHEGARALANGAN TALABALARIDA ILMIY KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MODELI (“MODELLASHTIRISH” FANI MISOLIDA)	33	39
---	----	----

Yusupova Liliya Fanovna, Atajonova Saidaxon Borataliyevna

TEXNIKA OLIY TA’LIM MUASSASALARI TALABALARIDA “ELEKTROTEXNIKA” FANINI O’QITISH JARAYONIDA TIZIMLI FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK MODELI	40	46
--	----	----

Umarov Azizbek Vaxobovich

PEDAGOGIKA TA’LIMIDA MEDIAKOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK MEXANIZMLARI	47	51
--	----	----

Djurayeva Feruzaxon Abdumuxtorovna

VIRTUAL LABORATORIYALARNING JAMIYATDAGI VAZIFALARI VA TA’LIM MUASSASALARIDAGI AHAMIYATI	52	57
---	----	----

Axmadjonov Muhammadyusuf Raxmatullo o’g’li

QO’L JANGI SPORT TURINING JANG HAMDA O’Z-O’ZINI HIMOYA QILISH YO’NALISHLARINING O’ZARO BOG’LIQLIGI	58	63
--	----	----

Ro’ziyeva Nozimaxon

INKLYUZIV TA’LIM SHAROITIDA LOGOPEDIK YORDAMNI TASHKIL ETISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK ASOSLARI VA SAMARADORLIGI	64	68
---	----	----

Mahmudova Maftuna Hamza qizi

MEDIA MAKONDA GENDER REPREZENTATSIYASI VA MEDIASAVODXONLIK O’RTASIDAGI INTEGRATSION JARAYONLAR	69	74
--	----	----

Sodiqov Elbek Ne’matillo o’g’li

SPORTNING JAMIYATDAGI IJTIMOY AHAMIYATI VA RIVOJLANISH OMILLARI	75	77
---	----	----

